

Ett professorernas B-lag kan bli effekten av regeringsförslag

Inom loppet av tre år ska antalet professorer fördubblas och inom tio år ska 25 procent av professorerna vara kvinnor. Det framgår av propositionen om högskolans ledning, lärare och organisation.

Förslagen möter dock kritik. Effekten kan bli att det skapas en stor grupp »B-professorer», med professorstitel och motsvarande lön men med lägre kompetens än dagens professorer.

Det pågår en kraftig utbyggnad av grundutbildningen inom högskolan. Regeringen har tidigare i vår föreslagit 30 000 nya högskoleplatser fram till år 2000. Tillsammans med riksdagsbeslutet hösten 1996 om 30 000 platser innebär det ett nytillskott på totalt 60 000 högskoleplatser de närmaste tre–fyra åren.

Parallellt med fler utbildningsplatser måste högskolan utveckla det pedagogiska arbetet och höja kvaliteten på utbildningen, menar regeringen. Det är bl a mot den bakgrunden förslagen i propositionen om högskolans ledning, lärare och organisation ska ses.

Antalet professorer fördubblas

Regeringen föreslår att antalet professorer fördubblas inom loppet av tre år, från 2 000 till 4 000. Det ska kunna ske genom att den som söker en anställning som lektor, men som av fakultetsnämnden bedöms uppfylla behörighetskraven för en professor, i stället ska anställas som professor.

Professur blir en kompetensnivå och på det sättet vill regeringen skapa bättre möjligheter till avancemang för yngre forskare.

– Den undervisningsinriktade karriärvägen har varit begränsad jämfört med den forskningsinriktade. Nu ska den pedagogiska skickligheten ges större betydelse vid befordran till professor, säger utbildningsminister Carl Tham, och fortsätter:

– En kraftig ökning av antalet professorer kommer att leda till en ökad rörlighet inom högskolan och ett mer flexibelt utnyttjande av resurserna. Det ska inte vara samma undervisningskrav som idag för dem som helst vill forska och kanske inte är så duktiga pedagoger. Eftersom pedagogisk skicklighet får ett större meritvärde ska det inte be-

höva uppstå någon snedfördelning mellan utbildning och forskning.

Regeringens förslag medför att sökanden inte behöver konkurrera om en professur. Dekanus Jan Lindsten, medicinska fakulteten vid Karolinska institutet i Solna, är mycket kritisk till regeringens förslag.

– Hur ska man kunna åstadkomma gemensamma riktlinjer för hela landet, för vad som är professorskompetens? Det är för övrigt en väldig skillnad mellan att vara kompetent och att vara den mest konkurrenskraftiga; risken är att vi får en kategori professorer som tillhör eliten och en kategori inom vilken det mest handlar om att inneha en titel, säger Jan Lindsten.

– Dessa kommer naturligtvis att vilja ha den lön som gäller för professorer, vilket blir mycket kostnadsdrivande för högskolor och universitet.

Eftersom antalet professorer är tänkt att öka kraftigt ska de regler som tillämpas allmänt på arbetsmarknaden även gälla för professorer. Förslaget om anställningsskyddet ska dock först granskas av Lagrådet innan något författningsförslag läggs fram.

I propositionen finns även ett förslag om att införa »gästprofessor» för svenska eller utländska gästlärare som är behörig att anställas som professor, men som inte är anställd vid den aktuel-

– **Hur ska vi** kunna åstadkomma gemensamma riktlinjer i hela landet vad som ska anses vara professorskompetens? undrar dekanus Jan Lindsten, medicinska fakulteten vid Karolinska institutet.

la högskolan. Syftet är att skapa möjligheter att tillfälligt (högst tre år) knyta till sig speciell kompetens.

Regeringen föreslår att samtliga universitet och vissa statliga högskolor ska ges mål för könsfördelningen bland nyrekryterade professorer. På det sättet ska 25 procent av landets professorer vara kvinnor inom 10 år, tror regeringen.

Kan frysa statliga anslag

– Skulle något universitet strunta i könskvoteringen ska regeringen kunna frysa medel inom anslagen för forskning och forskarutbildning, fram till dess att det satta målet uppnås. Finns det rimliga skäl till att målet inte uppnås kan vi naturligtvis inte göra något, säger Carl Tham.

De mål som sätts ska gälla under treårsperioder. Högskoleverket har på regeringens uppdrag beräknat preliminära nyrekryteringsmål för professorer för de enskilda universiteten och högskolorna under perioden 1997–1999. För t ex Uppsala universitet är målet 22 procent, för Lunds universitet 19 procent och för Karolinska institutet 23 procent.

Inom universiteten och högskolorna finns det en delad opinion till förslaget om rekryteringsmål.

Göteborgs universitet och Linköpings universitet tillhör dem som ställer sig positiva till förslaget, medan bl a Karolinska institutet anser att målen bör sättas lokalt för att inte bli orealistiska.

– Vi har idag omkring 50 procent kvinnor bland dem som disputerar. Många avbryter sedan sina karriärer för att skaffa barn, och man borde därför se över möjligheten att t ex skapa längre förordnanden för kvinnor ifråga om lektor- och forskarassistenttjänster för att göra kvinnorna mer konkurrenskraftiga, säger Jan Lindsten.

I regeringens proposition föreslås att tjänster som forskarassistenttjänster tidsbegränsas till fyra år, i stället för sex år som nu gäller. På det sättet ska tjänsterna komma fler tillgodo.

Regeringen lägger även ett förslag om sammansättningen i högskolornas styrelser. Bl a föreslås att styrelsernas ordförande inte ska vara anställda vid den högskola som uppdraget avser.

Genom att ha en extern ordförande kan högskolan tillföras viktiga kontakter, menar regeringen, samtidigt som styrelsens fristående ställning från den verkställande ledningen vid högskolan tydligt markeras.

Peter Örn